

Հ Ն Ա Գ Ի Ց Ա Կ Ա Ն

ՀԱՅ ԴԻ ԵՐՈՒ ԶԵՒԾՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

(Հ Ա Յ Ա Վ Ա Կ Ա Ն Ա Վ Ա Կ Ա Ն)

կ. է. ի.

Գիտենք որ երկաթագրի հին ձեւին մէջ տառիս երկու սիւներէն մէկը մեծ, միւսը փոքր էր, որ յետոյ հաւասարուեցաւ, բոլորդրի շրջանին՝ միջին կապը երբեմն թեք է, ինչպէս Անիի 622 թուի արձանագրութեան մէջ (Ըող., թ. 4), որ փինիկեան կարին դրին միջին կապին ձեւով է. — երբեմն բոլորպին ուղիղ է, ինչպէս Տէկորի 964 թուի խաչքարի արձանագրութեան մէջ (Ըող., թ. 15), Երերոյքի 1028 թուի արձանագրութեան մէջ (Ըող., թ. 19), Սարգիս Սեւանեցւոյ 1041 թուի ձեռագրին մէջ (Ըող., թ. 50). — երբեմն ալ ալիծածան, ինչպէս կեչառոյքի 1335 թուի արձանագրութեան մէջ (Ըող., թ. 26): Ասկէ զատ՝ Սեւանեցւոյն ձեռագրին մէջ աջակողմեան սիւնը բոլորպին շեղ՝ այսինքն դէպի ձախ թէքուած է, մինչ միւներուն մէջ ուղահայեաց:

Արդի ձեռագրին մէջ տառս կրնայ վերի կողմէն ֆրանսերէն ձեռագիր ջրին նման գլուխ մը ստանալ, նշնպէս վարի կողմէն ստանալ մազագիծ կամ պոչ, որով զանազան ձեւերու տակ մտնել, մինչեւ անգամ յ տարին նման եւ անկէ աւելի մեծ պոչ մը ձեւացնել եւ կամ պոչի 11րդ ձեւը ստանալ: Արագ գրութեան մէջ մինչեւ անգամ կրնայ դառնալ գրեթէ ուղիղ դիծ մը՝ որ հազիւ մէջտեղէն կորացած է:

հ. է. ի.

Գիտենք որ հնապէս երկաթագրի մէջ զանազան ձեւեր կային տառիս համար, որոնք երկու գլխաւոր տիպի կը վերածուին. մէկը կարթով (չ), միւսը առանց կարթի (հ): Այս երկու ձեւերն ալ շարունակուեցան բոլորգրի մէջ: Առաջին ձեւը բաղկացած է հինգ մասէ, այն է վերի ծայրը փշիկ մը, յետոյ կարթը, աջին ձախ դիծ մը, ձախէն աջ դիծ մը եւ վերջապէս տառիս ոտքը՝ որ դարձեալ փշիկի մը ձեւն ունի: Յաջորդ շրջաններուն այս մասերէն մինչեւ երկուքը կը կրճատուի. այսպէս Սմբատ Գուշդը տապլի շղագիր յիշատակարանին մէջ (1241

թուէն, Սիսուան, էջ 72) վերի փշիկը ջնջուած է, կարթը դարձած բոլորովին հորիզոնական, իսկ ոտքը երկար եւ ուղղահայեաց դիծ մը դարձած է: Ստեփաննոս Օրբելեանի յիշատակարանին մէջ (1290 թուէն, Սիսուան, էջ 94) բոլոր հինգ մասերն ալ կը մնան, միայն մէջ չորրորդը (այն է ձախէն աջ եկող դիծը) դարձած է հորիզոնական, իսկ տակի ոտքը՝ մեծ ու լայն ստորակէտի ձեւով կլորցած, էջմիածնի № 379 աւետարանին մէջ (ժ. Գ. դար, անցման բոլորդիր, Ըող., թ. 115) աւելի հետաքրքրական ձեւ մը տառած է տառս. Նախ փշիկը ջնջուած եւ կարթը խոշոր միջակէտ մը դարձած է. յետոյ աջէն ձախ գացող դիծը դարձած է հորիզոնական կամ դրեթէ կիսակլոր, իսկ ոտքը բոլորովին ուղղահայեաց. միեւնյան ժամանակ՝ տառը, հակառակ սովորականին, տողէն վեր է եւ ոտքը ալ տառին սիւներուն հետ համադիր: Վերջապէս ձեթում Ա. թագաւորի գրամի արձանագրութեան մէջ (Սիսուան, էջ 232) փշիկն ու ոտքը իսպան ջնջուելով եւ գծերուն թէքումները մեղմանալով՝ տառս ստացած է լու. Հ տարին ձեւը:

Այնուհետեւ տառիս այս տիպը կը վերնայ հասարակ գործածութենէ եւ կը պահուի միոյն իրեւ գլխատառ:

Առանց կարթի ձեւը բաղկացած է չորս մասէ. Նախ հաստ միջակէտ մը, յետոյ ստոր ձախ կողմէն դէպի վար իջնող դիծ մը, յետոյ դէպի աջ ծոռող դիծ մը եւ վերջապէս ոտքը: Այս ձեւով ալ կը մննէ բոլորգրի մէջ: Բայց հոս կը սկսի զանազան փոփոխութիւններ կրել. — մերթ միջակէտը կը ջնջուի եւ ոտքը կը դառնայ դէպի ձախ ծոռող դիծ մը. հմմտ. Երերոյքի 1028 թուի արձանագրութեան մէջ (Ըող., թ. 19), ուր ձախի դիծն ալ հորիզոնական դառնալով՝ տառս ստացած է յն. կոտրած Տ տառի ձեւը, իրը Տ: Սարգիս Սեւանեցւոյն ձեռագրին մէջ (1041 թուէն, Ըիրակ, էջ 50) ունի Հ կամ Հ, Հ ձեւերը եւ տողէն վար կը գտնուի. — մերթ ալ ոտքը լայննալով ու կլորնալով՝ դէպի ձախ կ'ոլորուի, պոչին պատճառաւ կը դառնայ ստորնական եւ իր այս ձեւին տակ գրեթէ 5 թուանշանին ձեւը կ'ընդունի, ինչպէս կոդովածի 999 թուի արձանագրութեան եւ Էջմիածնի № 2520 ձեռագրին մէջ (1306 թուէն, Ըող., թ. 120). — վերջապէս ասոր ալ միջակտը կը ջնջուի եւ բոլորովին նոր տառի մը երեւոյթը կը ստանայ, նման զնդ. Հ կամ պէտք եւ իսպահ Ա (քէյ) տառերուն եւ կամ զլուիր կոտրած 5 թուանշանին (իրը Ե): Այս ձեւերով

կը գտնենք տառս Էջմիածնի № 3795 ձեռագրի յիշատակարանին մէջ՝ 1190 թուէն (Ըոլ., թ. 65), Լամբրոնաց ոյ յիշատակարանին մէջ՝ 1197 թուէն Սիսուան. էջ 92), Էջմիածնի № 2606 ձեռագրին մէջ՝ 1198 թուէն (Ըոլ., թ. 67), Լեւոն Բ. թագաւորի ստորագրութեան մէջ՝ 1210 թուէն (Ս/սուան, էջ 438), Երուսաղմբ № 2660 ձեռագրին մէջ՝ 1262 թուէն (Ըոլ., թ. 83), Կեչառոյքի 1335 թուէի տապանագրի մէջ (Ըոլ., թ. 26) եւն:

Տարօրինակն այն է ո՞ր երկու ձեւերն ալ միաժամանակ կը գտնուին միեւնոյն ձեռագրին էջին վրայ. օրինակ՝ Էջմիածնի № 2606 ձեռագրին (1198 թուէն, Ըոլ., թ. 67) մէկ էջին մէջ տառս կայ 6 անգամ, որմէ երեքը առաջին, երեքը երկրորդ ձեւով է. Երուսաղմբ № 2660 ձեռագրին (Ըոլ., թ. 83) մէկ էջին մէջ կայ ին անգամ, որմէ եօթը առաջին ձեւով, երկուը երկրորդ ձեւով: Այս երկրորդ ձեւը սակայն հետզհետէ գործածութենէ տեղի կու տայ եւ վերջապէս կը խափանուի:

Արդի ձեռագրին մէջ զանազան ձեւեր ունի տառս: Առաջին եւ սովորական ձեւն է լու. ձեռագիր և տառին պէս, որուն թեւը կրնայ նաեւ մեծ սիւնին ձախ կողմը միայն մնալ եւ աջ կողմը չանցնիլ, մօտաւորապէս լու. տպագիր և ձեւին պէս: — Երկրորդն է նօտրագիր և ձեւին պէս:

Ձեռագրիս առաջին ձեւին համեմատութեամբ Արամեան ոճով այս գրիս համար հնարեած է ի ձեւը՝ ճշտիւ նման լատինականին:

Ճ, Յ, Ճ.

Գիտենք որ երկաթագրի մէջ տառիս բերանը շատ աւելի բաց էր, այսինքն ոլորակի ձախ մասը տառին մարմին կպած չէր. միեւնոյն ժամանակ պոչին ծայրը վեր չէր ոլորուեր, ինչ պէս է օրինակ Զ ձեւին մէջ: Այս ձեւով կը գտնենք տառս նաեւ անցման շրջանին, ինչպէս գտնենք տառս նաեւ անցման շրջանին, ինչպէս կը ցուցնէ Խաչիկ վարդապետի պատառիկը՝ 1040 թուէն (Ըոլ., թ. 48), կամ աւելի ուշ՝ Էջմիածնի № 379 աւետարանին մէջ (ԺԳ. Դար, Ըոլ., թ. 115):

Արագ գրելու ժամանակ դժուարութիւն կը հանեն տառին գլուխը եւ պոչի ոլորքը, ուստի եւ այս երկուքը սկսան հետզհետէ փոփոխութեան ենթանան ենթարկուիլ: Կախ գլուխը՝ փոփանակ վարեկն վեր եւ ձախին դէպի աջ երթարով կը դիմակ շինելու (ինչպէս կ'ընենք շ, Զ, Յ գրելը գրելու ժամանակ), սկսաւ վերեն վար իջնելով կոթ մը ձեւացնել եւ յետոյ ձախին աջ ոլորուիլ, ճշտիւ նօտրագիր ծ գրելու պէս: Միեւնյն ժամանակ պոչի ոլորքը՝ փոփանակ տառին իր շարունակութիւն մէկ շարժումով հանելու, անջատ կը գրուի եւ մինչեւ երկու շարժումով կը հանուի: Այսպէս օրինակ՝ Էջմիածնի № 1214 ձեռագրին մէջ (1118 թուէն, Ըոլ., թ. 60) տառս հետեւեալ ձեւով կը գրէ գրիչը. Կախ վերեն վար կը գծէ կոթ մը (։), անոր վարի ձայրէն կը կացնէ շ ձեւով կը դրակը, յետոյ նոր շարժումով՝ կը դրակին ծայրը կ'աւելցնէ շ ձեւով շարժումով՝ բայց երբեմն ալ այս ոլորքը երկուքի ոլորք մը: Բայց երբեմն ալ այս ոլորքը երկուքի կը բաժնէ. նախ կը դնէ թեք գիծ մը, ճշտիւ ինչպէս Զ գրին տակն է, որուն ձախ ծայրը տակէն կ'աւելցնէ և ձեւով նշան մը: Ասիկա աւելի անփոյթ ձեւով գրուելով՝ վերի կոթին եւ վարի նշանին տեղ մէկ մէկ միշակէտ կրնայ եւ վարի նշանին տեղ մէկ մէկ միշակէտ կրնայ եւ վարութիւն, որոնք տառին քչիկ մը հեռու եւ առանդրութիւն, որոնք տառին քչիկ մը հեռու եւ առանդրութիւն, իբր :Զ այս ձեւով է տառս Էջմիածնի № 3795 ձեռագրին մէջ՝ 1190 թուէն (Ըոլ., թ. 65):

Այնուհետեւ նյօն գլուխը կը փոփուի եւ կը ստանայ Ն տառին կտուցին ձեւը (։), որուն տակ կը կցուի սովորական զարդարուն շ ձեւը կամ աւելի պարզ ժ. առաջնը կը գտնենք Էջմիածնի № 177 ձեռագրին մէջ (ԺԳ. Դար, Ըոլ., թ. 118), երկրորդը կը գտնենք Սարգիս Շուանեցւոյն ձեռագրին մէջ՝ 1041 թուէն Սիւանեցւոյն ձեռագրին մէջ՝ 1041 թուէն (Երակ, էջ 50):

Սակայն Ժ ձեւը գծելու համար գրիչները կը մսածեն ոլորքը փոփանակ ձախին դարձնելու՝ կը դնենք գարնել, առով յառաջ կու գալ բոլորգրի աջէն գարնել, առով յառաջ կու գալ բոլորգրի Ժ ձեւը: Այնուհետեւ նյօն աջակողմեան ոլորքը Ժ ձեւը: Այսուհետեւ նյօն գրակողմեան ոլորքը Ժ ձեւը: Որ սակայն կը թուի թէ փորագրութեան սիսալ մ'է): Այս նմանութենէն խուսափելու համար՝ հիմայ ալ գրիչները կը սկսին Ժ տառին թեւը վար կախել, կ տառին սովորի պէս. Հմմտ. թեւը վար կախել, կ տառին սովորի պէս (Սիսուան, Կոստանդնուպոլիսի 1271 թուի գաշնագիրը (Սիսուան, էջ 210), Գայլենորի փիտոյից գիրքը 1278 էջ 210), Գայլենորի փիտոյից գիրքը 1278

թուէն (Սիսական, էջ 133), 1291 թուէն յիշատակարան մը (Սիսական, էջ 131) եւն: Ասոնց մէջ յիշեալ ոտքին վերի ծայրը տառին մարմին ուղղակի կպած է, շուտով քչիկ մը հեռանալով՝ ճշտիւ կ տառին ոտքին պէս կը գրուի, հմմտ. էշմիածնի № 3793 ձեռագրի մէկ յիշատակարանին մէջ՝ 1201 թուէն (Ըող., թ. 70), նոյն 1291 թուէն յիշատակարանին մէջ (Սիսական, էջ 131), Կեչառոյքի 1335 թուէն յիշատակարանին մէջ (Ըող., թ. 26): Ասկէ անմիջապէս կը յառաջանայ նօտրագրի Յ ձեւը:

Արդի ձեռագրին մէջ տառս երեք ձեւ ունի. Նախ նօտրագրի ձեւը՝ վերի ծայրը մազագծով կամ փոքրիկ ոլորակով, իսկ պոչը զանազան խաղերով՝ համաձայն պոչի ոլորման օրէնքներուն. — Երկրորդ՝ ոլորուն գլխով, ճշտիւ ինչպէս գերմ. ջ, որ գործածական է միայն կովկասի մէջ. — Երրորդ՝ վերէն վար ուղիղ, առանց բեկրեկումներու, ինչպէս եւրոպական ձեռագրիր ձ:

Դ, Շ, Դ.

Երկաթագրին մինչեւ հիմայ կը պահէ Ն. Յն ոճը: Արդի ձեռագրին մէջ պոչի օրէնքներու համաձայն կը ստանայ բոլոր վարիանտները:

Ճ, Տ, Ջ.

Երկաթագրի ոճը պահուած է մինչեւ հիմայ: Հին գրութեանց մէջ երկու թրածեւ գծերը կրնան անհաւասար ըլլալ, իսկ տակի խարիսխը մերթ բոլորովին ուղիղ է եւ մերթ տառին փորին հետ կանոնաւոր ձուածիր մը կը ձեւացնէ, որուն կը մասը վար եւ սուր մասը վեր դարձած է: Առաջինին իրը օրինակ ունինք Սարգիս Սեւանցըն ձեռագրերը՝ 1041 թուէն (Ծիրակ, էջ 50), իսկ երկրորդին համար կոստանդնի դաշնագիրը 1271 թուէն (Սիսուան, էջ 210), տճկ. ։ զրին պէս:

Արդի ձեռագրին մէջ զանազան ձեւեր կը ստանայ տառս. 1. Լատին ձեռագրիր զլիստառ Ձ ձեւին պէս, միայն աւելի փաքք, որ եւ ամենէն սովորականն է: 2. Նոյնը՝ միայն թէ վերի ձախակողման մէծ ոլորքը միջին սիւնէն ներս, իսկ միջին սիւնը աւելի ուղղահայեաց եւ վերի ծայրը առանց զարդի: 3. Ճշտիւ այս երրորդ ձեւին պէս միայն առանց տակի ձախակողման ոլորքին: 4. Այս երրորդ ձեւին պէս, միայն աջակողման մէծ ոլորքին ծայրը քիչ մը սիւնէն դուրս երկարած: 5. Այս չորրորդ ձեւին պէս, միայն խարիսխը առանց անհարթութեանց, բո-

լորովին կլոր, գրեթէ կոստանդնի դաշնագրի ձեւով: 6. Չորրորդ ձեւին պէս, միայն տառին խարիսխը գրեթէ յն ատառին ձեւով, իսկ վերի ոլորքը միջին սիւնէն գէպի ձախ երկարելէ յետյ, տակէն դառնալով, նորէն գէպի աջ՝ տառէն դուրս երկարելով, իրրեւ թեւ մը, մօտառուապէս ֆրանսերէն ձեռագիրը ժառին միջին թեւին պէս: 7. Գրեթէ և տառին նման ձեւ մը, աջ ծայրը միջակետով, միայն թէ աջակողման կարծ սիւնին մազագիծը նոյն սիւնին ձախէն ոլորելով դուրս եկած, իրը թ ձեւով: 8. Նման ոլորք մը՝ նաեւ մեծ սիւնին ձախ կողմէն: 9—10. Նման 7—8 ձեւ երուն, միայն մեծ սիւնին գլուխը փոխանակ աջ ծուած կորութիւն մը ձեւացնելու, ձախէն ալեծածան թեւով մը, մօտառուապէս յ ձեւով:

Ժ, Տ, Մ.

Երկաթագրի մէջ տառս բաղկացած էր երկու հաւասար սիւներէ, երկրորդին ծայրը հորիղնական թեւով մը: Այսպէս կը գտնենք սաեւ դէպի բոլորգիր անցման շրջանին. օրինակ՝ Երերշը 1028 թուէն արձանագրութեան մէջ (Ըող., թ. 19) Մ ձեւով է, նոյնը, բայց թեւը քիչ մը աւելի թեք ձեւով՝ Տուտէորդւոյն յիշատակարանին մէջ՝ 1154 թուէն (Այրարատ, էջ 167): Կոգովմի 999 թուէն յիշատակարանին զրիչը հետեւեալ ձեւով կը գրէ տառս. Նախ կը գծէ Ա ձեւը, յետոյ ասոր աջ սիւնին ծայրը, առանձին կը կոցնէ թեւ մը, որ զանազան ձեւեր կը ստանայ. Մերթ պարզ թեք գիծ մը կ'ըլլայ, մերթ պարոյի նման (՝), մերթ թեք գիծ մը ծայրը բութ նշանով (՝) եւն: Այս բոլորին մէջ երկու սիւները հաւասար են եւ թեւը աջ սիւնին Ճշտիւ ծայրին կպած է: Ա, ելի յետոյ սիւներուն ձեւը կը փոխուի. այսպէս՝ 1291 թուէն յիշատակարանի մը մէջ (Սիսական, էջ 131) ձախ սիւնը կարծ է, աջը երկար եւ նոյն իսկ երկու սիւները իրար կապող ստորին հորիղնական գծէն աւելի վար իջած, իսկ թեւը ոչ թէ աջ սիւնին ծայրին կպած է այլ բաւական վարուք, գրեթէ այսպէս Վ: Վերջապէս ամրողը մէկ գրչով հանելով՝ եւ այլէ ծայր երկու կորութիւն կազմելով՝ կը յառաջանայ նօտրի լման Մ ձեւը, ինչպէս կը գտնենք արդէն կոստանդնի 1271 թուէն դաշնագրին մէջ (Սիսուան, էջ 210), երկար դաշնագրին մէջ (Ըող., թ. 26) կարծ թեւով:

Ե, Ի, Է, Թ, Փ եւն տառերուն քով տառիս թեւը կրծատուելով՝ կ'ըլլայ մ իսկ ն տա-

ո/ն հետ գրչախառնուելով՝ կը յառաջանայ մի ձեւը:

Արդի ձեռագրին մէջ տառս նօրագիր տառին ոճով է եւ ունի զանազան վարիանտներ, որովք միայն թեւի ոլորքի կողմէն կը տարբերին իրարմէ. այսպէս կարելի է լ. շ տառերու պոչն նման երկար հօրիզոնական գ/ծ մը քաշել, նօր մ ձեւին պէս իր վրայ կորացնել, նյոյ կորութիւնը կարելի է իր վրայ լաւ մը ոլորել, նյոյ իսկ կրկին անգամ, կամ ոլորքի ծայրը դէպի ձախ սիւնէն դուրս երկարել, կարելի է նաեւ վրաց. թ ձեւին կամ ֆրանս. ձեռագիր թ ձեւին պէս թեւը դէպի ձախ ոլորել, եւ կամ յն. թ տառին պէս նյոյը ձախ ոլորելէ յետոյ՝ նորէն դէպի աջ բերել: Թաւորիզի մէջ այձախ կը պատահի տեսնել գրեթէ Յ թառանշանին նման, միայն վերի ոլորքը վարի ոլորքէն աւելի մեծ, կամ քչիկ մը դէպի աջ ծուած եւ կամ երկու քին մէշտեղը գտնուած սուր ծայրին փոխարէն ոլորքի մը շինելով՝ իրր Յ վերջապէս կարելի է այս բոլորէն զանազան խառնուրդներ կազմել, որով միեւ նոյն տառը տառնէ աւելի վարիանտներ կունենայ:

(Հայունական)

Հ. Յ. ԱՃԱՌԵԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՔԵՆԱԳԱՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱԽԱՎԱՐԻ

ՆՈՐԱՅՐ Ն. ԲՈՒԶԱԽԱՑԻՈՆ

(Հայունական)

ՃՂԳ. 121. Աւճու- Յօր = Հալուէ:

= Աւճու- է պրս. աելենճու-, ելենճու- փյու ինկը. Ո՞-որ աղանդէ, (Գէորգ):

ՃՂԳ. 3287. Ասփոթիլոն:

= Ուշլել Ասփոթելոն լստ թ. 757:

ՃՂԵ. 764. Ասրուֆարսիս = յն.

Արօագաէս = գլ. Arroche:

= Կարդա Արրաֆատուս, Արօագաէս կամ

Արօգաէց:

ՃՂԶ. 205. Արեւուշ = թուրբերէն Այ նէկի:

= Անշուշա Արեւուշը է ուղեղն, թարգ-

մանութիւն պարսկականին Աֆրոդիտէն, Խօս- քէրէն = Արեգակնապաշտ, Արեւապաշտ, յոր անուն կը կոչուի Արեւածաղիկն, իւն չէկէն, կամ այլ ծաղկի մի որ դասոնայ ընդ արեւու, որոյ տերեւքն եւս յայն կողմն հակին. (Գէորգ ՅՈՒՆ- ԵՐՊԵՐԵՆ [գլ. Tournesol]). որ եւ ի Խօսքէրէն կը գրէ Արեւածաղիկ. իւն էկէն, Այ նէկի, Պարագայ Հերացոյ, ԻԲ, 46. “Եւ ի խաւարդնուն դշովն եւ զիհճային ի բան պահէ, որպէս Հա- զարն, եւ Փրփրեմն. զԴալար Գինձն, եւ զՄոր- դրանուն. զօր Հ. Ալիշան ի թ. 1135 կը գրէ Խօսքէրը? եւ ծռած կամ սիալ գրուած, կը համարի:

ՃՂԵ. 2985. Արշա՞ ? տեսակ մի կորե- կի. : Տես Արշա՞ եւ ի թ. 434:

= Պրս. Էրդն, Կորեակ (Գէորգ): Նշն թուի եւ ի Խօրենացոյ Եշխարհագրութեան (տպ. 1881, երես 45), Հըլլան, որ է Կորեակո. այլ ի գլ թարգմանութեան, երես 59, Ծան. 2, Պատղամուս կը գրէ Յօրդէս, որ է գլ Riz, Որիզ, Բրինձ Տես Հըլլան եւ ի Հայքուստին, թ. 1754, ուր զյն. Յօրժոսուղղէ Յօրդէս, որ նցն է ընդ Յօրդէս:

ՃՂԲ. 214. Արծուոց Մոշ:

= Գրելի է Անուոց Մոշ, ըստ որում ունի եւ նոր Հայկը. ի Մոշայո. “Անուոց [տպ. Ածուոց] Մոշին: Տես եւ ի թ. 2108 Հայքուստին. “Իոլ. ածոց, եւ վայրի լինին” — թ. 161, “Լաւն այն է որ ածոց լինի եւ ի լի լինին: — “Լաւն այն է որ յածուոց լինին, եւ մէկն վայրի թինի. եւ լաւն այն է որ յածուոց լինին. եւ այն լինի: Անուոց (յԱծու բառէ), որ կը լսուի եւ այլն: Անուոց (յԱծու բառէ), որ կը լսուի եւ Ածունէ, Տան, կամ Տանու, Յանձոց, է գլ. Cultivé, կամ Satif, հակադրեալ Գոյտէ, գլ. Agreste, բառի. տես Satif ի լիսրէ:

ՃՂԲ. 212. Arvenogonum. (որ են Տա- տիրոն.) “Հմայ բուսաբանութեան մէջ այս- պիսի անուն չի լսուիրու:

= Ուշքեան անշուշտ ուղիլ գրած է Arsenogonium ըստ Պլինիոսի, որ է իտ. Satirio բոյս (Pasini): Յանձուէն Արօսենօցնու կը նշանակէ Qui engendre des mâles: quelquefois Mâle, en parlant des plantes. եւ գոյականօ- րէն Արօսենօցնու է գլ. Satyrion բոյս, ըստ Պլինիոսի Arsenogonon.

Բառիս ընդդիմակն է յն. Թղլղջոնոց, Qui procreé des enfants ou des petits du sexe féminin: quelquefois Femelle, en par- lant des plantes. եւ գոյականօրէն Թղլղջոնոց,